

Iskate vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2687 St. Lawrence av.
Office of publication: 2687 St. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 6885.

LETO—YEAR XVI. Chicago, Ill., sobota, 8. decembra (Dec. 8), 1923. STEV.—NUMBER 288.

Predsednikova poslanica pred skupnim kongresom.

Politične smernice, izražene v Coolidgevi poslanici, ustrezajo željam mednarodnih bankirjev v polni meri. Administracija je za Mellonov davčni načrt, proti zveznemu vojaškemu bonusu, proti črtanju vojnih dolgov, proti priznanju Sovjetske Rusije, proti vladni kmečki pomoči, proti odpravi železniškega delavskega sveta, za izbiranje naseljencev in za prohibicijo. Delavskega vprašanja se predsednik niti dotaknil ni.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je mednarodni bankirji in politiki predložil svojo poslanico. Ta poslanica je bila na jasnem, kakšno stališče zavzema ameriški predsednik, ki ga je posadila Hardingova smrt na najvišje mesto v državi.

Okoli Bele hiše pa je bilo videti večkrat razne ljudi, ki imajo prvo in zadnjo besedo v finančnih zadevah. Ti mednarodni bankirji so bili pridni gostje v predsedniški palači. Enkrat je bilo tudi par delavskih zastopnikov v predsedniškovi pisarni. Ali kakor je razvidno iz poslanice, ki jo je prečital predsednik Coolidge v četrtek pred skupnim kongresom, je s vsem svojim pritiskom vplivala denarna moč na politične smernice zvezne administracije v polni meri, dočim so dobili delavski in kmečki zastopniki le prijazen smehljaj v Beli hiši, pa nič drugega. Predsednikova poslanica je vseskozi po želji mednarodnih bankirjev, katerim se uklanja in krivi zvezna administracija, da je dolgo let temu, da se je na njo tako izkazovala v Beli hiši, da bi bil skoraj velik čudež, če bi se je izpolnila in obrisala sedanja administracija, kateri stoji predsednik Coolidge na čelu.

Predsednik Coolidge je torej zadnji četrtlet izpregovoril prvič po štirimesečnem molčanju. Prečital je pred skupnim kongresom svojo letno poslanico, v kateri je povedal, da je v službi denarnih močnjakov. Petinšestdeset minut je razlagal zbranim zastopnikom ameriškega naroda, kako misli o potrebah ameriškega ljudstva, kaj priporoča kongresu, kako stališče zavzema napram raznim domačim in tujim problemom. Pecal se je na priprosti in precej jasn način z vsemi vprašanji, o katerih misli, da bodo prišla v poštev prihodnje leto na predsedniških volitvah, na katerih bo on sam predsedniški kandidat. O vsem je povedal svoje mnenje. Le o delavskem vprašanju ni znil nobene. Predsednik je nastopil korajžno. To mu mora priznati vsakdo. Skoro gotovo je uverjen, da je še vedno denar sveta vladar. Ponekod in zdajpajda je to docela sveta resnica. Ali včasih tudi denar ne pomaga nič. In tako tudi najbrž ne bo predsednik Coolidge na prihodnjih predsedniških volitvah. Tistim masam ameriškega ljudstva, ki tvorijo večino na voličih in bojišču, je predsednik v svoji poslanici obrnil hrbet. Kmetje naj si pomagajo sami, veteranom ni treba zveznega vojaškega bonusa, je dejal, a delavcem pa ni privoščil ne slave, ne dobre besede.

Njegovi republikanski prijatelji in občudovalci hvalijo njegovo poslanico na vse pretege ter zatrjujejo, da je mojstrsko delo. V njej vidijo zagotovilo, da bo predsednik Coolidge nominiran in izvoljen za prihodnjega ameriškega predsednika. Tisti njegovi prijatelji so stari republikanski gardisti, mednarodni bankirji in veliki kapitalisti. Drugi manjši njegovi prijatelji pa niso preveč navdušeni za njegovo poslanico. Mednarodno vprašanje, poljedelski problem in vojaški bonus, o vsem tem trojem se jim ni predsednik izrazil po volji.

Demokratski in republikanski predsedniški aspiranti in radikalni elementje smatrajo predsedniškovo poslanico za nekaj, kar je Coolidgeu zapečatilo usodo na voličih prihodnje leto. S to po-

slanico si je Coolidge zaigral možno uspešnost v predsedniški kampanji, pravijo vsi omenjeni elementje. In tako mislimo tudi mi. Predsednikovo stališče napram najbolj perečim političnim vprašanjem je takšno:

Coolidge priporoča Mellonov davčni načrt v polni meri. Ves Mellonov program mu je všeč od konca do kraja. Zvezni bonus za vojaške iz svetovne vojne se mu ne zdi potreben. "Jaz ne odobravam vojaškega bonusa," je dejal v svoji poslanici. Coolidge se je izrazil proti črtanju zavezniškega vojnega dolga. Ali izrekel pa se je za liberalne pogoje, kakršne je zvezna vlada dovolila Veliki Britaniji. Združene države naj se priklonijo svetovnemu sodišču s pridržki, ki jih je predložil pokojni predsednik Harding in priporočil državni tajnik Hughes. Združene države naj bodo proste vsake obveznosti do lige narodov. Rusiji je nasvetoval, naj se "izpreobrne", sicer je Združene države na marajo pripoznati. Plačati naj odškodnino škodovanim Američanom, priznati vojni dolg, ki ga je napravila carska vlada v Ameriki, in ustavi propagando, ki stremi po njegovem mnenju za tem, da bi bila strmoglavljena naša vlada.

Predsednik se je izrekel proti vsaki vladni odločitvi kmečki štiki. Vlada ne mara določati cen, niti ne kupovati od kmetov preobilnega žita. Kmet si naj pomaga sam, je dejal. Davki mu bodo znižani, zmanjšana železniška vozšina in gnojila cenejša. Ali stopiti raznim žitnim verziškom pošteno na prste, tega zvezna vlada ne mara. Kajti potem bi bili hudi tisti, ki narekujejo ceno vsemu žitu. Hudi bi bili bankirji, ki kupujejo žito pri kmetu po sramotno nizki ceni, a ga potem prodajajo ljudskim množicam kar najdražje mogoče. Kmetu potem takem ne preostaja drugega, kakor moliti in delati zastoj, delavskim stanom po mestih pa strašno drago plačevati vsakdanje potrebščine.

WALL STREET JE VESEL COOLIDGEVE POSLANICE.

New York, N. Y. — Wall Street je prav zadovoljen s poslanico predsednika Coolidgea. Dokaz temu so cene delnic in bondev, ki so hitro poskočile, in pa izjave vodilnih magnatov. Gary, predsednik jeklarkega trasta, je dejal, da je poslanica "mojstrsko delo", drugi pa so radostno prikimali in dodali, da bo poslanica zelo dobro vplivala na business v splošnem.

McADOO LOVI KMETE NA SVOJ TRNEK.

William G. McAdoo bo v treh tednih naznanil svojo kandidacijo za demokratsko predsedniško nominacijo.

ZA PREDSEDNIŠTVO SE BO POTEGOVAL NA PODLAGI DAKOTSEK PLATFORME.

Chicago, Ill. — William G. McAdoo bo v treh tednih formalno naznanil svojo kandidacijo za demokratsko predsedniško nominacijo na podlagi platforme, ki je popolnoma identična s izjavo na čelu, sprejetih na demokratski državni konvenciji v Južni Dakoti zadnji tork.

Oficijelni glasniki za bivšega finančnega tajnika, ki so bili v neprestanem stiku s njim glede na vsako važno gibanje v demokratski kampanji, so odgovorili na izjavo, da se vsake načelo, izraženo v dakotski platformi, popolnoma strinja in sklada s nazori kandidata McAdooja.

Voditelji McAdoojeve kampanje so gledali na to, da je bila demokratska konvencija v Južni Dakoti v torek, ki se popolnoma strinja s McAdoojevimi nazori. To se pravi, da bo McAdoo lovil kmete na svoj trnek s vabo, ki je popolnoma všeč kmetom. Pregledavši vsak stavek v demokratski platformi platformi dakotskih kmetov so dejali šikajski poglavarji in kolovožje McAdoojeve kampanje, da je vse v soglasju z nazori, ki se strinja s njimi njen kandidat McAdoo.

Odpomoč kmetom bo zavzemala prvo mesto v platformi, na katere podlagi se bo McAdoo potegoval za predsedniško službo v Združenih državah. Odstavek, v katerem se platforma peča s kmečkimi zadevami, obseja republikansko stranko, ki je tako strašno zamerjala kmečko vprašanje ter s tem tako neznansko škodila kmetu v Združenih državah. V njem se odločno zavzemajo za postavodačo, po kateri bo odpomagnito kmetu in organizaciji poljedelske industrije na podlagi kooperativnega trgovanja s kmečki pridelki. Nadalje zahtevajo demokratske zvezne pomoči v olčanju izvoza poljedelskih pridelkov in

(Dalje na 3. strani.)

Kriza na Kitajskem.

Ameriške, angleške, francoske in japonske čete okupirale carinski urad v Kantonu.

Hongkong, Kitajska, 7. dec. — Mornariške čete s bojnih ladij inozemske flote, ki je zakidrana pred Kantonom, so večer zaslegle kitajsko carinarsko poslopje v Kantonu in se utrdile v njem s strojnimi. Pri okupaciji sodelujejo ameriški, francoski, angleški in japonski pomorščaki.

Okupacija se je izvršila, ko je dr. Sunjatsen, predsednik južne kitajske republike, naznanil, da zapleni carinske fonde v provincama Kwantung in Kwangsi. Dr. Sunjatsen je obtožil pekingsko vlado, da uporablja omenjene fonde — ki znašajo do 10 milijonov dolarjev letno — za civilno vojno proti njemu in južni republiki, zato se smatra za opravičeno zapleniti denar. S tem naznanilom je pa dr. Sunjatsen prišel v konflikt s veleladami, ki imajo pogodbo s Kitajsko, na podlagi katere se mora omenjeni denar porabiti za obresti od tujih dolgov.

V MEHIKI JE IZBRUH-NILA REVOLUCIJA, KI HITRO RASTE.

De la Huerta, Obregonov nasprotnik, hoče čakati volitev, temveč se hoče s silo polastiti predsedništva. Vstaja je izbruhnila v devetih državah. Zvezne čete na pohodu v Vera Cruz.

OBREGON PRAVI, DA BO VLA-DA STRELA REVOLTO.

Mexico City, 7. dec. — Tri kolone zveznih čet prodirajo iz Tamplica v državo Vera Cruz, kjer je središče De la Huertove revolte. Druge zvezne čete se koncentrirajo v državi Tlaxcala pod vodstvom generala Fausta Topeta.

Uradno poročilo, izdano danes, zanika vesti, da so rebelirale zvezne posadke v San Luis Potosiju, Michoacan, Chihuahui in Oaxaci. Kakor se poroča iz Vera Cruze, so se mnogi veleposelniki pridruživši revolti v upanju, da dobi nazaj zaplenjena zemljišča.

Vera Cruz, Mehika, 7. dec. — Mehičanska revolucija, ki se pojavlja v Mehiki že 15 let, akore pred vsakimi predsedniškimi volitvami, je izbruhnila v devetih državah. Revolta je naperjena proti Obregonu in Eliasu Callesu. Yodi je Adolfo de la Huerta, bivši finančni minister v Obregonovi vladi in sedanjí predsedniški kandidat. Calles je njegov protikandidat.

De la Huerta se nahaja v Vera Cruzu, kjer je večer v družbi več svojih pristaev izdal manifest, izjavljajoč, da je "primoran braniti s orožjem demokratsko formo vlade, katero hoče Obregon ugonobiti". Za dokaz navaja vmešanje zvezne vlade v notranje državne zadeve v delavama San Luis Potosi in Michoacan, kjer so še več mesecev velike homatije.

General Sanchez, civilni guverner države Vera Cruz, ki je večer konferiral s de la Huerto, je po konferenci naznanil, da ne prizna več zvezne vlade in da je de la Huerta provizorični predsednik. Na to je Sanchez ukazal izgnati vse zvezne uradnike iz njihovih uradov. Vojaška posadka v Vera Cruzu je prisegla zvestobo Sanchezu.

V Vera Cruz je prišlo tudi več poslancev zveznega kongresa, ki so pristali kooperativne stranke. Poslanci so izjavili, da se v kratkem snide kongres v Vera Cruzu in izvoli začasno vlado Mehike.

General Sanchez je tudi dejal, da njegova rebelna armada takoj odrine proti Mexico Cityju in evrho, da okupira glavno mesto in strmoglaví Obregona. Kolikor je do zdaj znano, ima Sanchez okrog 6000 mož.

Države, v katerih je po tukajšnjih poročilih izbruhnila revolta, so: Vera Cruz, San Luis Potosi, Chihuahua, Michoacan, Tampaulipas, Jalisco, Sinaloa, Sonora in Guerrero.

Mexico City, 7. dec. — Predsednik Obregon, dasi še vedno bolan, se je sredi naglo vrnil v glavno mesto in predsedoval seji kabineta v gradu Chapultepec. Edina izjava, katero je podal Obregon, se glasi: "Dejala bo pomirjena in revolta potlačena s železno roko. Vsa protivladna gibanja so lokalnega pomena in nevarnosti splošne revolucije, kakršna je strmoglavila Diaz in Carranza, se ni."

Mexico City, 7. dec. — Dances ajutraj je prišla vest, da je general Sanchez, poveljnik zveznih čet v državi Vera Cruz, rebeliral in okupiral mesto in pristanišče Vera Cruz; moštvo mehiških topničarj in v pristanišču se je pridruživši revolti. Železniška zveza v Vera Cruzom je pretrgana. Prebivalci glavnega mesta so zelo razburjeni.

Najnovejša vest se glasi, da je zvezna vlada Mehike odredila splošno mobilizacijo in general Joaquín Amaro je prevzel vrhovno poveljstvo lojalne armade, katere bo takoj prodirala v rebelne države.

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

Angleška vlada temeljito poražena.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Mednarodni bankirji v Wall Streetu so zadovoljni s Coolidgevo poslanico.

McAdoo poizkuša leviti farmarje na svoj trnek.

Preizkušanje nove primarne postave.

Inosemstvo.

Meščanska revolucija v Mehiki. Obregon pravi, da ni nevarnosti za vlado.

Konservativci poraženi v Angliji. Delavska stranka pridobila največ mandator.

Kriza nemške vlade še ni končana. Socialisti zadržali odločilno glasovanje.

Nove homatije na Kitajskem; čete velešil zaslegle carinški urad v Kantonu.

PREIZKUŠANJE NOVE PRIMARNE POSTAVE.

Pierre, S. D. — Posebna situacija se je izemila iz republikanske "predlagalne" konvencije, ki je potrdila predsednika Coolidgea za predsedniškega kandidata republikanske stranke na državnih primarnih volitvah v mesecu marecu.

Po novi državni postavi za primarne volitve se morajo val "predlagani" kandidati zavezati, da bodo podpirali vse točke v platformi, ki je sprejma "državna predlagalna" konvencija, če hočejo, da pridejo njih imena na glasovnico za primarne volitve. Republikanska platforma, sprejeta v tork, se med drugimi postavkami zavzema tudi za vojaški bonus.

Predsednik Coolidge ni, kakor poročajo, zagovornik zveznega vojaškega bonusa. Ali ga bodo njegovi pristaši mogli obvarovati take izjave, ali ne, je veliko vprašanje.

"Državne predlagalne" konvencije, ki so jih imele v tork tri večinske stranke, so bile višek v prvi preizkušnji nove državne postave za predsedniške primarne volitve.

Politični opazovalci si niso popolnoma na jasnem glede na vrednost in izdatnost tega sistema. Novi program se nanaša na idejo, da imej ljudstvo prvo in zadnjo besedo v izbiranju svojih uradnikov. Ali kakor vse kaže, ima ta sistem tudi svoje slabe stran. Konvencije niso tudi po tem novem sistemu varne pred zmagarji, kakor niso po stari metodi.

Pordovi demokratje so odšli s konvencije kmečko - delavske stranke. Prizadevanja za utrditje

(Dalje na 3. strani.)

Kriza nemške vlade še ni končana.

Socialisti zadržali končno glasovanje o obnovi "parlamentarne diktature".

Berlin, 7. dec. — Končno glasovanje v zbornici o pooblastitveni predlogi, ki je bila sprejeta v dveh preliminarjih glasovanjih, je bilo večer odgodeno na soboto. Glasovanje so zadržali socialisti, ki zahtevajo več koncesij. Ministrski predsednik dr. Marx je zopet zagrozil s razpustom parlamenta, če ne bo predloga sprejeta v soboto.

Porurški industrialci so večer podpisali 53 separatnih pogodb s Francozi glede obratovanja industrije in dajanja materiala zaveznikom. Magnatje so začeli na umetni način dvigati vrednost papirnatih marj, ki je v zadnjih treh dneh poskočila na štiri biljone za dolar. S to igro upajo magnetje doseči to, da bodo plačevali delavce s papirjem mesto z zlato marko kakor se glasi pogodba.

Baldwinova stranka je izgubila večino, laboriti in liberali so osvojili njene mandate. Zenske niso imele sreče v teh volitvah. Bodoča angleška vlada bo najbrž koalicijska.

DELAVCI IZGUBILI NEKAJ STARIH MANDATOV, PRIDOBILI PA SO MNOGO NOVIH.

London, 7. dec. — Volilni izid je bil danes ob eni popoldne aledeči: konservativci 106, Delavska stranka 106, liberali 75, neodvisni 7, nacionalisti 1.

London, 7. dec. — Angleška vladna stranka, to je stranka torijev ali konservativcev, stoji na platformi varstvene carine, je bila večer temeljito poražena. Edino upanje, ki ga še ima Baldwin, so pošteletski distrikti, ki so navadno konservativni; iz teh distriktov še ni poročil o izidu volitev. Toda ti distrikti morajo dati vladi ogromno večino, da nadomesti izgube v mestih, kar pa je dvomljivo. Rezultat volitev torej je, da se bo moral Baldwin umakniti koaliciji. Ali bo koalicijska delavske-liberalna, ali liberalno-konservativna, se adaj ne more reči.

Na podlagi poročil o volilnem izidu danes ajutraj imajo konservativci 111 mandator, Delavska stranka 78, liberali 60, neodvisni sedem, nacionalisti 1.

Delavska stranka je izgubila nekaj starih mandator, katere so vzeli liberali, pridobila pa je mnogo novih na račun konservativcev. Liberali so vzeli konservativcem celo vrsto mandator in se tako napelali za strahovit poraz pri zadnjih volitvah. Asquith in Lloyd George sta izvoljena.

Zenske, katerih je kandidiralo trideset, so bile brez malega povsod poražene. Kolikor je do zdaj znano, sta izvoljeni samo dve: lady Astor, konservativka, in miss Susan Lawrence, laboritka, ki bo prva delavska poslanka v angleškem parlamentu, če ni izvoljena še katera druga.

Laboriti so izgubili osem starih mandator v Londonu, pridobili pa so tri nove. Newbold, edini komunist v prejšnjem parlamentu, je poražen in nasledi ga ameriški socialist. Arthur Henderson, znani delavski vodja, je bil poražen v Newcastleu, izvoljena pa sta dva njegova sinova v Cardiffu in Enfieldu, kjer sta porazila konservativce. Starega Hendersona je porazil liberalci Aske. Laboriti so obdržali vse stare mandate v Lancashiru in Manchesteru, kjer je bil John B. Clynes izvoljen s večino 3000 glasov.

Winston Churchill, militarist, je bil poražen po laboritih v Dundeeju.

Konservativci, kjerkoli so smagali, imajo veliko manjše večine kot pri prejšnjih volitvah. Lady Astorjeva; ki je imela pred enim letom blizu 10,000 glasov večine, je večer dobila le 2676 glasov več kot njen delavski protikandidat.

Nemiri, ki so trajali zadnje dni kampanje, so se vrili tudi na volilni dan. V mnogih krajih so bili izgredivi. Samuel Hoare, minister zrakoplovne flote, je bil napaden na ulici, ko se je hotel odpeljati iz Londona. Rešila ga je poltelja, ki je naredila kordon okrog njega.

POVODENJ PIVA V JOLIETU.

Joliet, Ill. — V sredo je izviralo pivo na ulicah Jolietu. Iz vseh lukenj v grenčnih odvodih v cestah je vrela na dan pena pravega piva. Ljudje so gledali in se čudili. Stvar je bila pojasnjena šez nekaj časa, ko je prišla vest, da so prohibični uradniki zaplenili 200 sodov piva v pivovarni Joliet Products kompanije in izšli pivo v grence.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo nestalo. Južnozpadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 46, najnižja 39. Solnce izide ob 7:05, zaide ob 4:19.

PROSVETA

CLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$9.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$9.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (Nov. 30-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

FARŠKA NESTRPNOST SEGA DO NEBA.

V New Yorku postoji nekakšna Alijanca Gospodovega dneva. Ta alijanca se prizadeva, da se preklicajo postave, ki dovoljujejo ob nedeljah igranje oporišne žoge in da se kinogledališča odprta.

To bi še ne bila huda reč, kajti vsakemu človeku je dovoljeno, da pove svoje zahteve, ako tudi so bedaste.

Ampak kar je neki dr. Frank J. Niles, ki je najbrž doktor bogoslovja, povedal zbranim delegatom Alijanca Gospodovega dneva, se ne more prezreti kar tjevdan, kar njegove besede ne žalijo le vsakega svobodomislega, ampak so žalitev vsakega delavca, ki po težkem tedenskem delu išče razvedrila v nedeljo.

Ta vsegašiti gospod, ki menda še ni nikoli težko delal v tovarni ali rudniku ali pri plavžu, je rekel: "Vaak človek, ki zahteva zabavo ob nedeljah, je prašič."

Po logiki in mišljenju tega "učenega" doktorja so vsi delavci prašiči, ki opravljajo skozi ves teden mukotrpno delo med bučečimi stroji v zatohlem tovarniškem zraku ali pa globoko doli v rudniku sredi vsakovrstnih nevarnosti ali pri žarečem plavžu, ako si v nedeljo zažele malo nedolžnega veselja, da tako osvežijo svoj duh in se pripravijo za težko delo v prihodnjem tednu.

Izjava tega gospoda pokazuje, kako visoko on ceni delavce, ki s svojim duševnim in ročnim delom v tovarniški industriji, transportaciji, rudarstvu in na polju vzdržujejo ves svet, da ne vzame konca od hudega. Ali se ta "učeni" doktor res ne zaveda, ako bi ne bilo delavcev, da bi bilo tudi njegove eksistence konec in da bi se preselil tje, kjer ne delajo postav?

Gospod je seveda jezen. Zakaj je jezen, je povedal rev. John Ferguson na ravno istem zborovanju, akotudi ni izrecno povedal, zakaj je vse ljudi nahrulil s prašiči, ki se glede zabav ob nedeljah ne strinjajo z njim. Ferguson je povedal, da se je dognalo, da je 573 cerkev v nedeljo zjutraj obiskalo samo 27,725 oseb, ali povprečno 48 oseb na cerkev, med tem ko je bilo v dveh gledališčih na eno nedeljo 14,000 oseb, ki so plačale vstopnino. Na to je nadaljeval, da se je v Washingtonu pokazalo, da je bilo na nedeljo v štirideset cerkvah manj kot sedem tisoč oseb, naobratno je pa štirideset gledališč obiskalo več kot petdeset tisoč oseb.

Kar je Ferguson povedal, dokazuje, da vedno manj ljudi verjame v verske pravljice in da ljudje ne marajo poslušati dolgočasnih pridig, ki so navadno zabeljene s političnimi ocvirki o dobrotvorni prohibiciji in drugih takih blagodejstvih, za katere ljudstvo ne mara.

Ako bi bili gospodje, ki si domišljajo, da imajo nalogo skrbeti za duše drugih, svoje pa lahko zanemarjajo, kar pokazuje življenje nekaterih teh gospodov, malo bolj brihtne glave, kot so, bi bili sami opazili, da nimajo ljudstva več ne sledi. In kadar bi vse to spoznali, naj bi storili to, kar vsak tovarnar izvrši, kadar mu poidejo naročila. Tovarnar zapre svojo tovarno in jo ima toliko časa zaprto, da je konjunktura zanj na trgu ugodna.

Tako lahko tudi store ti gospodje. Ako je preveč cerkev, naj jih zapro. Pametni ljudje ne bodo žalevali zaradi tega in tudi las si ne bodo pullili iz glave. Gospodje sami si pa lahko poiščejo delo v tovarniški industriji, rudarstvu, transportaciji ali na polju, ki postanejo brez dela, ker znanost vedno bolj globoko prodira v ljudske kroge in pripravlja dan, ko sploh nihče več ne bo zahajal v cerkve med civiliziranimi narodi.

Ako bodo gospodje tako nestrpni, kot je bil "učeni" doktor, ki je ozmerjal vse ljudi s prašiči, ki si žele nedolžne zabave ob nedeljah, se lahko zgodi, da postanejo cerkve prazne ob nedeljah veliko preje, kot gospodje računijo na to. Kajti vsaki tlak ustvarja protitlak in ljudstvo ni nobene reči tako sito kot duševnega jerobstva.

Psovka, ki jo je zalučal v svet "učeni" doktor, ne bo povzročila drugega, kot da bo nekaj manj ljudi hodilo ob nedeljah v cerkev, ker se bo razširil tisti krog ljudi, ki je prišel do spoznanja, da človek potrebuje po težkem tedenskem delu v nedeljo razvedrila, da pojača svojo moralno in fizično moč za delo, ki ga čaka v prihodnjem tednu.

SLIKE IZ NASELBIN.

Niles, Ohio. — Kakor se mi vidi, ni bilo še nikdar nikakega dopisa iz te male slovenske naselbine, zato sem se namenil malo opisati, tukajšnje razmere.

Z delom gre kakor drugje — bolj počasi: po nekaterih tovarnah malo bolje, a po drugih slabše. Obetajo nam seveda, da po Novem letu prične vse s polno paro. Koliko bo resnice, se bomo še prepricali v kratkem, ker ni več daleč čas. Z društvu smo preselili dobro preskrbljeni. Imamo namreč dve, in sicer starejši, katero je bilo ustanovljeno, leta 1917, št. 151 SSPZ in št. 481, pripadajočo k SNPJ, katero je bilo ustanovljeno šele letos meseca januarja. Tako je lahko vsak član enega ali drugega društva. Nima nikoli izgova, da ne more biti ali pristopiti k kakemu društvu.

Nedavno tega sta se poročila Frank Butcher s Anjo Vrhovnikovo ter John Strah s Mary Dani. Oba para sta naprednega mišljenja, kar je v dokaz, ko sta se civilno poročila. Sta vsi letna tukajšnja naseljenca. Tu so se sedaj še trije poročili na tak način, kar je mpek, da vera precej pada.

V "Glasu Naroda" št. 275 s 22. nov. štima dopis iz Girarda, O., kateri se nanaša po največ na Slovence dom, šel, da je žalostno, da se nikamor ne gane. Eden jim je odšel in hočejo delati še enega. Nisem namreč ne za enega in ne za drugega, ker ni nikake prave slege. Kar eden naredi, pa drugi podira. Sedajji Slovenci dom bi lahko bil v polni Slovenem v Girardu in okolici, ali kaj se hoče, ker manjina hoče obvladati večino. Bil bi lahko danes v resnici Slovenski dom, toda je le napis na onem kamnu, kateri je udelan nad glavnimi vratmi, druge je pa drugje. So le spominjate, kako smo Slovenci pridno podpirali in nosili skupaj kakor bebele v svoj panj, ali Slovenskemu domu se to menda popolnoma niš ne pozna. Večeno dolg, dasti bi moral biti davno plačan. Bil je jik je par, ki so se jih nabrali in potem odrinili v stari kraj. Ako je pa kdo na seji kaj zahteval glede računov, so se enostavno prišli s njim prikriti, kar je prineslo večini delničarjev odstop. A sedaj pa ko jih teče — bi rekel — voda v grlo, bi pa se pet radi delničarjev ali novih delničarjev, nikakor pa ne, kakor sem šel, kdor je še kdaj imel kako delnico. Pomam namreč rojaka, ki je kupil delnice od starega delničarja. Njemu je plačal, kakor so bile delnice — \$100.00. Na seji je moral pa še \$25 doplačati. Rekli so mu namreč, da se delnice Slovenskega doma poskočile. Kako in na kak način, da imajo sedaj za \$25.00 večjo vrednost, mu pa niso razložili. Delnice so do sedaj nosile le po štiri od sto, obresti in nič drugega; torej je neumljivo, na kak način se dosepele na tako višino. Imajo namreč še veliko delalo, katero še nikdar ni so bile v prometu. Kakšno ceno imajo pa one, ni znano. V onem dopisu je tudi omenjeno, da sta dva rojaka tamkajšnjega društva SNPJ, iz blata izvlekla. Ne vem, kdaj je to moglo biti, ker ako se ne motim sem jas dalje v tej okolici kakor pa oni dopisnik in posnam razmere blizu 14 let. Ono društvo je slo polagoma kvilku kakor vsako novo ustanovljeno in ta čas ali pa pozneje nikdar ni imelo toliko članstva kakor ravno sedaj. Imeti jih nikakor ni moglo, ker tudi naseljenecv ni bilo toliko, kakor ravno sedaj.

Kaj pa s samostojnim društvom. Oul sem, da se hoče pridružit k SNPJ. Člani tistega so tako že po večini vsi člani SNPJ. Njim ni potreba še enkrat vanjo ustopat s izjemo par, kateri niso več člani SNPJ. Carterja še nimajo. V kolikor je meni znano nobeno društvo ne sme imeti zborovanja ali karkoli, ako nima Carterja. Mislim, da girardsko tudi ni izvzeto. Mogoče pridete enkrat še do razočaranja. — Frank Kogevick.

Barbour Co., W. Va. — Iz Barbortona, Ohio, se je oglasila (se je oglasil njen "pisatelj") v št. 124 "Edinosti" Uršula iz Bolivar Rd. Urša je poznana, da spada k razredu, ki seje prepire v društvu. Tako je šla k spovedi in gotovo vprašala "gospoda", če sme malo lagati v Edinosti o Martinu Zelemnikarju. Seveda je dobila dovoljenje in — hajdi na vojno. Urša je stara 70 let, a njen jezik je krepak kot bi bil pri 25 letih, in zelo piker. Raditega je pa še vzela tolikim parom ljubezen s njenim hudočnim jezikom.

in lažni, ki jih je sejala v svoje vsakdanje veselje. Ni je stvari v Barbortonu, da bi je ne vedela, in v vsakem slučaju se mojesteraki način zna napraviti prepis. To je tudi njen glavni posel. Sfortraj gre v cerkev, popoldne na cesno železnico in svojer obrat kosti vsem živim bitjem, ki jo ne hvalijo.

Sedaj te pa vprašam, Urša, kdo je kriv, da je tvoja hčer Frances Zelemnikar v bolnišnici in tam šaka "smrti"? Zakaj nisi omenila v dopisu, da je ona tvoja hčer? Kdo drugi je kriv nego ti, ki se predrežeš pisati, da ni imela obuvla. To je vse lahko, kdo pa je vendar nosil denar v cerkev? Zakaj si tako hinavska, da si imela za cerkev \$50, za svojo hčer in njenih pet otrok pa niti cent? Urša, zakaj si negovalja svojo hčer, ko je bila še mati dveh otrok, naj pusti socialisti? Zakaj si vzela otroka materi in ga nala h kretu brez dovoljenja starišev, da je bil za kuma sam rev. Hribar? Urša, zakaj si pošlala dve hčerki v poboljševalno šolo v Cleveland, mesto da bi jih ti hvala? Pošlala si jih, da bi posebili oseta in bi tvoja hčer dobila bogatega. . . Urša, kje je testament po tvojem moči? Zakaj tvoji otroci ne morejo živeti poročeni, Urša? Zato, dokler bo tebe še siva zemlja nosila, ne bo miru v zakonih tvojih otrok. Z enim sinom in hčerjo je še tako, in pri obeh si ti v prvi vrsti kriva prepisov.

Taka je sveta vera ilanaka Strumbijave Urše. Njena biserka ni nikdar polna, prva terejalka v Barbortonu je Urša in edina v Barbortonu, katera za denar odda hišo v najem, da se jo lahko poslužujejo neštedna šenaka, kjer prodajajo svoje greha. Ali je to za tretjeredniso po katoliških naukih? Gotovo mora biti, kaj tako je več dobila za stanarino na mesec.

Urša je sedaj odsvonilo, da bi kuhala za poroko. Ne bo več dvajsetakov. Sedaj naj pusti sakonake dvojice v miru. Če pa šli prepisov, zakaj si sama ne labore fant, da bi imela dele doma, ter ji us bo treba pometati po drugih hišah. Sicer pa je še dovolj smeti na njenem dvorišču, katere naj pomete, in pusti naj druge, da gospodarijo sami.

Ko se bo spomnila svojih grehov, naj gre na boljo pot. Če sama ve, kam spade: ako šliše kaj več, ji poročam. Za koliko manj je šel dala Urša, da odravi njena hčer! — John J. Zelemnikar.

Springfield, Ill. — Dolgo se še nisem oglasil v našem listu, ki je le najboljše za delavstvo, kolikor sem jih dordaj prebiral. V nji lahko dobi vsak delavec pouk in se, ki mu lahko koristi, še ga le hoče poslušati.

Delovne razmere pri nas niso nič kaj povoljne. Nekateri rudniki obratujejo po tri dni v tednu, drugi pa malo več po tri do pet dni na teden. Toda, kaj to poma-ga delavcu, če je pa vsak prostor v rudniku napolnjen s delavstvom, da vsak rudar dobi komaj po dva ali tri vozčke in je na ta način prav pišči zaslužek. Pa tudi delo ni tu tako kot drugod, kjer imajo čisti premog, ker tu dobimo med premogovno plastjo tudi kamen.

Veselite se pri nas vršijo pogosto, toda rojaki se jih le redko udeležujejo. Ne vem, kaj je varok. Zalostni dogodki se pripetijo tudi tu. Dne 2. decembra ob oni popoldne sem s prijatelji na San-ramon Ave. gledal na zrakovploj, ki je približal k zemlji, pa se je speš vzpel na višino 40 do 50 čevljev. Pri tem pa je, ne vem iz kak-ke vzroka padel doli. Takoj sem bil na mestu nareče in videl žalostni prizor. Bila sta dva angleš-ka zrakovplova v nezavetosti, kate-rih je eden dobil lahke poškodbe, in mislim, da okrevaj; a drugim pa bo težko kaj. Zlomil si je roko in nogo, zblil spodnje zobe in do-bil veliko rano na spodnji želju-sti, gornjih ustnicah in pod oče-som.

V dopisih čitam, kako se pone-kod še smerom vrnal v malike in molijo, da sami ne vedo koga. Če je res tisti mogoten in pravičen bog, zakaj dopusti, da se pobiva-jo kršanski ljudje, ko je vendar prepovedal ubijanje. Kdaj bodo ljudje spregledali, da bodo nado-pili skupaj proti svojim sovražni-kom, ki so v resnici krivi vsa-ga nepokeja in gorja. Iskričljajo nas dokler smo pri moči, potem nas ne bodo več pogledali, ker ne bomo mogli več garati za mogo-eno profitiranje.

Dobil sem več pisem od prija-teljev iz Jugoslavije, ki mi piše-jo, kako se jim tam godi. Člove-ku bi prišlo res solza v oči, ko be-že one tarnanje. Niti človek, ki

delo na železnici, se ne more po-isteno preživljati.

Bofji namestniki najbda sago-varjajo take razmere, da nam bo vsem boljše po smrti, kar tam bo-že za nas vedno nebesa in obem-soni grozijo, če ne bomo pokorni, da se bomo za vse vedne čase evrili v peklu. Pač zaslepljena mo-razje biti "ovčica", ki se naseda-jo na taka mamila. Še davno bi bil moral vsakdo spregledati, da je vse, kar uči duhovščina nava-den humberg.

Pozdrav naprednim rojakom! — Joe Shum.

Le Salle, Ill. — Prepovedko se oglasimo v javnosti in naše na-selbine, kajti naselbina kot je La Salle s več tisoč Slovence in med njimi mnogo zmornimi za dopiso-vanje, bi morala producirati več dopisov. Mislim, da bo glavni varok, ker se ne more nihče po-hvaliti o dobrih razmerah gledi-dela, ker tudi v resnici niso hval-je vredne. Je paš tako kot povsed po Združenih državah. Kjer je da-lo vsrdnisa, tam so plače take, da ne odgovarjajo današnjim raz-meram, kjer je pa malo boljše za-služek, tam pa dela ni vsak dan. In tako smo na plačlini dan val emaki: prvi kot drugi, ves smu-lik gre na preživljanje, ostanejo nam pa same buji na rokah in tr-govcem denar.

Te je tisti varok, da se is naše naselbine take redki dopisi o de-lavskih razmerah.

Z društvu napredujemo dobro, vili tam, da jih je mnogo v na-selbini. Za zabavo smo tudi na do-brnem. Ne zabvali dan nam je priredilo društvo "Soda" igra "Izbirna noveria" v splošno nado-voljnost udeležencev. Posebno ti-sti u . . . beraš je napravil ameha za polit. Sploh val igrali so svo-je vlege dobro izvršili, ako upo-števamo, da so bile mlade moči.

Ravno smo se naspali, appet je bila druga veselja 1. decembra Društva Slovenski narodni dom je priredila vinsko trgovat, ki je bi-la prva alična prireditel v tej na-selbini in dobro obiskana. Vse je "kradilo" stare in mlado, da upo-vinograd trikrat obrali. Sednisa se imela šes glavo dela do ene čes polnoči. Nato je prišla sadnje de-žanje, odločitev radi "rdečega ti-še Overlanda". Na valiko prese-nesenje vseh je prišel avtomobil štito v tuje roke, akoravno smo imeli Slovenci kupljene čele krpe-sreči.

Obeta se nam adaj druga zaba-va društva Triglav, št. 2, katero bo obhajalo dvajsetletnico dne 24. decembra v Narodnem domu. Kaj vse pride na tej prireditvi, ni ni znano.

Za to je izvoljen poseben odbor, da ukrene vse potrebne. Le toliko vem, da ima poseben odler nale-go, da ukrene vse potrebne. Od-bor bo najel dobrega govornika, da nam bo pojasnil pomen dvaj-setletnice. Pa ne samo to, več drugih zanimivosti bo. Upamo, da bo odbor uredil vse potrebno v splošno zadovoljnost, ker nas bo gotovo dosti, ako ne val za-vzoci.

Apeliral bi na odbor Narodne-ga doma, da bi bolj preskrbel a sedeži kot na primer pri zadnji igri. Koliko občinstva je moralo stati, da stale so celo matere s otroci v naročju. — Anton Mah-nič.

Elm Grove, W. Va. — Kak-lušno je posim, ko za pečjo se-dim in sladko kapljo pijem in se veselim. . . Moje ženske glas mi dela kratak čas, kdor hoče slišat jo, naj pride v vas.

Pa da ne bo kdo mislil, da sem se priklopil med oženjene. Ne, ti-sto pa ne. Ali ono kritično sem vse-eno napisal, ki me spominja na rojetno vas in veseliga ševljarka, ki jo je prepeval kopitv o svoji boljši polovici. Ravnotako prijet-no bi bilo same popevati, a ne vem, komu bi štel v zio, da ne po-jem: ali sam sebi? Mohamedu menda ne.

Kadar bodo zopet kake šenit-vene kandidature na listih, sem se še toliko potrudil, da tudi jaz dobim prostor. Morda bom usli-šan, da se me katera uamili.

Ni še dolgo, kar sem zapustil del hribovitega Ohija in se podal v Zapedno Virginijo za delom ter ga tudi po vsej sreči dobil. Ali bilo je ravnotako kot bi sadel tar-no. Tu je vsaki dan polno ljudi za delom, a lai, njih prožnja ni uslišana. V Elm Grove tudi niko-mur ne svetujem priti za delom, ker ga ne bo dobil.

Pozdrav čitateljem Prosvete. — F. Piskak.

Poveat "Francis Higgins" je srečal čude čarolijne proro-čarje ob časi valke vojne. Dobil so pri Kajifovni maili R. H. P. J.

Trockijev ekspeze.

Ingledi proletarske revolucije v Nemčiji. — Anglija in Francija. — Poljska kot most ali barjere med Rusijo in Nemčijo.

Nedavno je imel Trocki na pti bernijskem kongresu kovinarstva delavcev govore, v katerem se je počel zlasti v vprašanjem revolucije v Nemčiji. "Frager Press" prinaša v izveščku njegov govor, v katerem je med drugim izjavil sledeče:

Pred petimi leti zmagovita nemška revolucija ni izpolnila nad proletarijata. Socialdemo-kratje kot tedanji voditelji dela-škega razreda, so delali vlado buržuazije, da jo potem popolno prepušče buržuaziji. Danes stoji Nemčija pred dilemo: ali popolnoma uničenje ali socialna revolucija.

Gospodarski in tehnični pro-pogoj za dovršitev revolucije v Nemčiji so ugodni. Ali uparajo ingledi ima tudi tretji predpogoj — razredna porazdelba. Od 60 milijonov prebivalstva Nemečije je 15 milijonov pravih delav-cov in ta delavski razred se kha-va vedno bolj v komunističnem taboru. Nastane vprašanje, če bo našla ta mlada stranka v sebi silo za dovršitev revolucije. Tudi v tem oziru so okolišnice skrajno u-godne. Danes se nabaja nemški delavski razred na stalno lakta-aja. Zaveda se, da predstojijo boji ni noben čelni boj, ampak odlo-čilna bitka na življenje in smrt. V sedmih mesecih komunistična stranka namreč narašča in obse-madstrankarske delavski množi-ce ravno tako okrog sebe, kot so grupe proletarcev, ki se bili do-alej pod uplivom socialne dano-kracije.

Dve sili sta danes v Nemčiji na-deln: na eni strani revolucijna množica, na drugi fašisti in njih obemi brezoblična masa meha-isti in kolebajoče množice so-cialdemokratov; to vmesno pla-ko pa revolucionarni val polaga-ma izgledal. Vse problem neme-ke revolucije obstoji le v tem, da se zada sovražniku tako uničijo udarce, da bo nesposoben na na-daljni odpor. Za enkrat se le ne da reči, ali bodo nemški komu-nisti za to dovolj močni, vendar je razmerje ali ugodno. Nemška bur-žuazija razpolaga s 100.000 mo- "državne bramba", 135.000 poli-cajev in dobro oboroženih in si-jajno vodenih fašistov. Poslednji pa obstojajo deloma iz delavskih elementov, ki v odločilnem tren-otku ne bodo branili buržuazije. Na strani revolucije stoji rdeča stotnija, katerih moč je nepoma-na, vendar bo nemški delavski razred dovolj močan, da bo pobli sovražnika. Če ne varajo vsa z-menja, mora v bližnjem času v Nemčiji preiti državna oblast v roke proletarijata. S tem pa vpra-šanje še ni rešeno. Gre se še za se-seda Nemčije — Francijo, Belg-jo, Poljsko, Češko in Anglijo.

Trocki je natančno razlagal po-ložaj Anglije in trdil, da je Ang-lija nevarna nasprotnica nemke revolucije same s vojnim brude-vjem.

Raziskujoč možnost intervencije s strani Francije, je dejal Trocki, da bi morala Francija za se sedbo Nemčije mobilizirati naj-manj poldrug milijon vojakov, kar pa je napram današnjemu položaju Francije nemogoče.

Tudi Poljska se bo težko odlo-čila za oboroženo intervencijo proti nemški revoluciji. Mogoče je, da bi Poljska ogrožala Nemčijo, kot je svoječasno Sovjetska Rusija, ali morala se bo udati.

Poljsko vprašanje, je dejal Trocki, ne sanima samo Nemčija, ampak tudi Sovjetska Rusija. Še sedaj zatirajo mnogi ruski komunisti, da je vojna s Poljsko ne-izogibna. Trocki je dejal, da So-vjetska Rusija ne bo nobene voj-ne. Če bo pa Poljska skušala pe-nstati barjera med Rusijo in Ne-mčijo, bo prišla v kletko nemškega in ruskega delavskega razreda in miza bo očistena. Kajti Rusija se ne more dopustiti ločiti od evro-pejskega trga.

Evropa stoji pred mogočnimi pretresaji in Sovjetska Rusija mora v osrčju na to bolje in bi-treje delati kot kdaj prej, je kon-čal Trocki.

PIŠMA NA POŠTI

v Chicago imajo rojaki: Krajcar Peter, št. 4540, Frank Kuharič, št. 955, Ana Letrich, št. 960. Piš-uma dobite na glavni pošti v vi-ši s Adams ceste.

Naslovite "Prosveto" vašim sorodnikom ali prijateljem v naši domovini.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Delavska zmaga.
Winnipeg, Mann. — Delavci v Winnipegu so pridobili dve nova mesta v občinskem odboru pri izbiri v občinskih volitvah; zdaj imajo sedem odbornikov, vseh pa je 18. Delavski luptan S. J. Farmer je bil ponovno izvoljen.

Delavci na čelu delavske stranke.

Sydney, Nova Skotija. — James Maclean, odstavljeno predsedstvo 26. distrikta rudarske unije, ki zdaj nahaja v dvoletnem zaporedni aktivnosti ob času zadnje rudarke-jeklarne stavke v Novi Skotiji, je bil te dni so-izvoljen za predsednika delavske stranke na letni letni konvenciji. Delavci so sprejeli načrte za intenzivno propagandistično delo med rudarstvom v Kanadi.

Prosperitost v Kanadi.

Montreal. — V Montrealu je 10 delavcev brez dela, v provinci pa 15.000 do 20.000. Kljub temu pa kapitalistični listi poročajo "prosperiteto" v Kanadi.

Delavci in farmerji v Washingtonu za enotno politično fronto.

Washington. — Farmerjske stranke države Washington, ki je imela tu prejšnji teden zborovanje, je sklenila, se pridruži združitveni konferenci vseh delavskih in farmerjskih skupin, katero sklicuje Farmer-labor party iz Minnesote za maja 1924.

Novozelandski rudarji.

Wellington, Nova Zelandija. — Rudarji v Novi Zelandiji so pred eno letoma prejeli \$4.58 dnevnega plačila. Danes prejajo \$6. Rudarji zahtevajo \$4.20, pa so lastniki rogov zavrgli to zahtevo, zato rudarji pričeli s pasivnim odporom. Lastniki je to razlo, pa so izpri rudarje. Vsi rudarji dobivajo samo podporo od drugih delavskih organizacij v Novi Zelandiji in od rudarjev v Avstraliji.

Delavski tajnik konferencije z delavskimi organizacijami.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Delavski tajnik Davis sklical člane postavodajnega delavskih organizacij na konferenco v svoj urad, da se je s njimi pogovoril o besedilih zakonske osnove za priselniško omejitev in registracijo semkaj in tja. To zakonsko osnovo namerava predložiti kongresu nekaterih dni.

Samuel Gompers je izpodbijal za registracijo, in Andrew Furseth je obsojal določbo, po kateri bi bilo prepovedano posrednikom zapuščati svoje ladje ameriških pristanih razen pod strogi pogoji. Nekateri zastopniki so izpovedali, da so morali, ki prihajajo v to de- pod zaščito pomorske postojane eksekutivne najetosti v delavskih delavnicah tekem zadnjih let. Furseth je zatrjeval, da ni nobene nevarnosti v tem, da bi se izvedela, da izpovedi vsakega inozemca v Združenih državah odgonu, kadarkoli bo to poljubno delavskemu sindikatu. "Moralna" kvalifikacija bi predpogoj za bivanje v državi, ko omogočala uradni izvajati isto špijonažo in tajno raziskovanje inozemskih delavcev, kakor se je je posluževala policija na Bunker in pregledu ruskih podanikov, za registracijo bo izvala boj za priselniški zakonski osnovi, pride preš poslanske zbornice mesecu januarju.

Delavci se vrne v Ameriko.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Miss Anna Louise (Anise), ki je bila dve leti v Moskvi, je izšla iz Rusije. Njena poslanica Federated Pressa v Moskvi, ki se vrne iz Moskve v Združene države. Anise je znana proletarska pesnica.

Porodna klinika v New Yorku.

New York, N. Y. — Devetsto slušajev je sprejela klinika za porodno kontrolo v tem mestu na peti cesti, ki je poslovala napotajno še skoraj eno leto, je povedala mrs. Margaret Sanger na nekem tujaknjem jubilejnim banketu 400 odličnih zagovornikov in zagovornic porodne kontrole.

Kakor prevladuje mnenje, je to prva klinika za porodno kontrolo v Združenih državah, ki je nemoteno poslovala dalj časa brez policijske nadležnosti. Ko je glavni nadzornik Lahay izvedel za ta zavod na 5. cesti, je nemudoma naročil detektivom, naj preiščejo, kako posluje in s kakšnimi ljudmi ima posla ta klinika.

Dr. Dorothy Boeker, ki je na kliniki porodno kliniko na peti cesti, je naznanila, da namerava započeti narodno kampanjo za razširjanje pouka o porodni kontroli. New York, Boston, Cleveland, Minneapolis in San Francisco, vsa ta mesta še imajo organizirane lige porodne kontrole.

Na porodni kliniki v New Yorku so bile zdravljene samo poročene ženske, ki dejala zdravničnica Boeker. Delovanje klinike je prineslo zelo veliko koristi materam — zlasti onim iz siromašnih slojev. Dobrodelni zavodi, bolnišnice in zdravniki so najprej poljudni nasrivali bolnice tjakaj, polagoma pa kar odprto.

Čemu preiskave v zadevi vojnih jetnikov?

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Najzadnji korak zvezne administracije v zadevi političnih jetnikov, ki so dali duška svojim nazorom med vojno, v obliki po predsedniku Coolidgeu nastavljenem odseku je izval ironične neredne opazke v newyorških listih "World" in "Evening Post", ki hočejo vedeti, ali je res treba še nadaljnjih preiskav v tej zadevi.

"Sedaj bi morale biti zadeve preostalih jetnikov tako znane administraciji kakor pennsylvanjska ulica epoldne. Bile so preiskovane in sprot preiskovane, piše "World". Nadalje je vsakemu človeku, ki količjak misli, popolnoma jasno, da ni nobenega več razloga za obdržanje političnih jetnikov v ječi, ker so izrazili svoje mnenje o vojni med so-ovražnostmi. Predsednik Coolidge bi ne naredil nobene pomote, če bi bil oprostil vse, ne da bi bil enkrat pogledal v zapisnike. V miru imeti politične jetnike v ječi je sramota za demokratičen narod. To bi naj že zadostovalo, da bi bilo izpuščenih vseh 38 političnih jetnikov na svobodo.

"Plašno amnestijo" imenuje list "Post" predsednikovo postopanje ter pravi: "V tem vprašanju ne gre za usmiljenost, nego za amnestijo. In kadar se vlade poslužijo amnestije, se ne ozirajo na preučevanje posamičnih dejstev. Prej let po premirju je vendar dežela v takem položaju, da more odpuščati in pozabiti. Stalnost te ali one vlade se zreali v tem, da razglasi amnestijo."

V članku, ki se peča s političnimi jetniki, pravi newyorški tednik "Freeman" tole: "Če oprosti mr. Coolidge politične jetnike za Božjo po starem običaju, ne bom bogva koliko misli o njem. Če pa bil dve uri potem, ko je bil zaprežen, pomislil politične jetnike v proklamaciji rekoč, da je njih zapor nekaj proti naravni pravici, posebno pa proti načelom, na katerih je ustanovljen ta narod in sestavljena zvezna ustava, potem bi povsem drugače mislil o mr. Coolidgeu. Zelo velika stvar je reformirati zlorabo in popravljati krivico — ali če večja je neprestano obdržati pred ljudskimi očmi temelj pravice in pravičnosti..."

Trije rudarji utonili.

Belleville, Ill. — Trije premo-garji so utonili v šest drugih se je onesvestilo v led plina v rovu Radium Coal Mine, ko so delavci v sred popoldne po nesreči odšli pri opuščen jami, ki je bil poln vode in plinov. Premogarji, 230 po številu, so bili na vrh, ko je prišla voda liti, pri tem pa so trije padli v kaht in izgubili življenja.

POMOČNA AKOLJA ZA NEMČIJO.

"Prijetelji Sovjetske Rusije"

Chicago, Ill. — Organizacija "Friends of Soviet Russia" je objavila apel Mednarodnega delavskega pomočnega odbora v Berlinu, ki je za časa lakote v Rusiji nabiral prispevke za stradalajoče ruske kmete, zdaj pa prosil pomoči v denarju in živilih za gladujoče proletarske mase v Nemčiji.

"Friends of Soviet Russia" so ameriške podružnice tega odbora. Vsi prispevki, ki jih nabere ta organizacija v Ameriki, bodo poslani omenjenemu odboru v Berlinu. Prispevke je poslali na naslov: Friends of Soviet Russia, 32 So. Wabash Ave., Chicago, Ill.

POLITIKA OVIRA UVELJAV. LJENJE PROHIBICIJE.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Prohibicijo uveljavljanje po političnih ljudih je nemogoče. Ali naj prevzamejo uveljavljanje odgovorni civilni služabniki, ali pa bo narod zavrgel prohibicijo ter preklical Volsteadova postavo. Tako je rekel Wm. Dudley Fonike v svojem govornu na 43. letni konvenciji narodne civilne reformne lige.

"Za službami prohibicijske ravnanja in agenta so se najbolj pehali po mnogih državah, ker prinašajo masten dobiček vlad podkupovanja. Cela vrsta takih agentov in ravnateljev je še bilo obsojenih radi korupcije, in to je samo par zgledov za cela tolpe takih ljudi. Najlažbi moške so bili s pomočjo političnih mahalačij nameščeni kot ravnatelji in agenti."

CLEVELAND INA UPRAVITELJA.

Cleveland, O. — William R. Hopkins, odvornik in inženir, je bil 6. t. m. soglasno izvoljen v mestnem svetu na upraviteljsko mesto. Cleveland je prvo veliko mesto v Združenih državah, ki ima te vrste uprave. Župana ni, pač pa samo upravitelj ali manager.

HEADOO LOVI KMETE NA SVOJ TANEC.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Smikano voznino zanje v tej deželi. V odstavku o prohibiciji zahtevajo strogo uveljavljanje Volsteadovega akta.

"Demokratska stranka v Južni Dakoti se poganja za ohranitev zvezne ustave in zavzema za strogo uveljavljanje Volsteadove postavice in vseh državnih pa lokalnih postavodaj, usakojenih v smislu osemnajstega amandmanta.

"Mi obojujemo sedanjo administracijo radi njene grebljenosti, neizdatnosti in škandalov, ki so se vršili ob navideznem uveljavljanju prohibicijske postavice, posebno pa jo obojujemo, ker je dopustila, da se ljudje izrabljali prohibicijske postavice v politične svrhe. Namisto da bi poverila izvedbo prohibicijske postavice civilni upravi, je podajevala rame prohibicijske službe svojim političnim prijateljem. Predsednik Združenih držav lahko izroči prohibicijo uveljavljanje civilni službi, kadarkoli hoče.

Ech-Cumminsovo železnico postavilo silno napadajo ter pravijo o njej, da je ameriškem ljudstvu v veliko krivico in škodo, posebno pa ameriškem kmetu v železniški postavki.

Platforma se odločno zavzema za voljaški bonus. Dovoljen bi moral biti veteranom ne kot darilo, pač pa kot priznanje za neprofitne uslugue, ki so jih voljaki stekli za to deželo in cel svet, ker so s svojim pogumom rešili svobodo in demokracijo ter varovali posebno imovite sloje v tej deželi, sloje, ki se sedaj z vsemi štirimi branjo pravični odkodnini.

Republikanska tarifa je tudi ostro napadena v tisti platformi. Demokratska stranka zahteva njen prekl.

Vnanja politika republikanske stranke seve tudi ni vseh demokratskih, ki bi se nadvse radi videli, da bi se Združene države vmešale v evropske homatiije ter se pridru- žile ligi narodov. V platformi je povedano, da so je republikanci popolnoma zavzeli tudi v vnanji politiki.

Platforma se zavzema za davčno sklenje. Zvezni davki so prevlačili in nemotni, je rečeno. Ogrevi se nadalje ta platforma tudi za odpravo industrijskega otroškega dela in za varstvo in zaščito žensk v industriji.

PREDSEDNIKOVA POSLANICA PRED SKUPNIM KONGRESOM.

(Nadaljevanje s prve strani.)

gal zbornišnemu predsedniku Gillettu in senatorju Cumminsu, ki je začasni predsednik senatske zbornice, v roko ter položil svoj rokopiis na štitalno mizno zbornišnega klerka.

Potem se je nasmešnil svoji ženi na ekskuzivni galeriji ter se s lahkim poklonom zahvalil podzdravi demonstraciji, ki so mu jo priredili navzoči. Par hipov pozneje je pomiril zbornišni predsednik Gillett skupščino s svojimi kladivom, in predsednik je prišel štiti svojo poslanico s enakomernim glasom, ki ga ni skoro nič izpramenil do zadnje besede v poslanici.

Na republikanski strani je bil predsednik burno odobravanje, ko je omenil, da so se Združene države zadržno odlošile držati roke proč od lige narodov. Na demokratski strani je bilo ob tej priliki vse mirno in tiho.

Ko pa se je predsednik izrekel za pridružitve in vstop v mednarodno sodišče s pridržki, se je ploskanje omejilo le na majhno skupino ljudskih zastopalkov na republikanski strani.

PREISKUJANJE NOVE PRILAGODITVE.

(Nadaljevanje s prve strani.)

njihnih diferenc so se vedno v poteku.

Nova primarna volilna postavica je pravzaprav politična prilagoditve cel državi povečan občinski aborovalni sistem. Zadržena se s posamičnimi zborovanji in posvetovanji po mestih, trgih in vaseh od strani vsake pripadane politične stranke. Ta zborovanja izvolijo "predlagalne" delegate za okrajne "predlagalne" konvencije, in te imenujejo potem delegate za državne "predlagalne" konvencije.

Ti državni delegati so trije po številu. Okrajna konvencija lahko naroči državnim delegatom, naj glasujejo za gotovega kandidata, ali se pa odloči takih konvencij potrebno, sme poslati neobvezne delegate na državno predlagalno konvencijo. Okrajna konvencija tudi lahko voli svojih delegatov, naj podpirajo gotov program kot platformo državne stranke ali pa zahtevajo gotove postavke v platformi.

Državne predlagalne konvencije vseh strank se morajo vršiti v istem mestu in na isti dan. Te morajo imenovati kandidata za vsako stranko glede zveznih in državnih službenih mest.

Glasovi vsake okrajne delegacije na državni konvenciji se naslanjajo na število glasov, oddanih v okraju od strani stranke, h kateri spada delegat.

Glasovi, oddani za predsednika na zveznih narodnih volitvah, so merodajni.

Če so vsi trije delegati iz enega okraja navzoči, odda vsak tretjino glasov, oddanih za predsednika na predididih volitvah. Če je odsoten eden, ali ostala dva delegata razpolovita njegovo tretjino. Če pa je navzoč samo eden, potem odda ta celo število glasov dotične stranke.

Na primarnih volitvah v mesecu marecu bodo ljudje potrdili Coolidge, ali pa dali komu drugemu prednost za predsedniškega kandidata. Ali pa primarnih volitvah na bodo ljudje neposredno glasovali za predsedniškega kandidata, nego o delegatih, ki pojdejo na narodno konvencijo.

Komunistične demonstracije v Berlinu.

Berlin, 7. dec. — Policija s vsemi rezervami paš in na konjih ter s oklopnimi karami in strojnimi je snovi komaj potlačila velike komunistične demonstracije v Berlinu, katerih se je vdeležilo 10.000 delavcev. Mnogo oseb je bilo ranjenih in mnogo več aretiranih.

Stinnes bi rad pograbil železnice.

Berlin, 7. dec. — Hugo Stinnes, nemški industrijski kajzer, zdaj poskuša prisiliti vlado, da mu proda nemške državne železnice, za katere ponuja smešno nisko ceno. Ako Stinnes dobi železnice v svoje pesti, tedaj bo popolni gospodar Nemšije. Stresemann je dejal včeraj: "Dokler sem jaz v vladi, ne dobi Stinnes železnice."

Mussolini spre univerze za leto dni.

Rim, 7. dec. — Mussolini je danes zagrozil stavkajočim vsučelničnim dijakom, ki so v boju proti novim školskim zakonom, da je njihov odpor zastoj in da vlada spre univerze za eno leto, če se slepa ne podaja.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2687-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Calahar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. V. Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnice oddeha Elias Novak, gl. blaginjski John Vagrish, srednji glasilca John Zavertnik, upravitelj glasilca Filip Gadias.

POROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenbaker, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Elv, Minn., John Tordoli, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gortch, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Elias Novak, predsednik, 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambroski, Box 286, Moon, Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: John Gortch, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Nadzorni odbori:

Frank Zalta, predsednik, 2635 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semrah, 5617 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5454 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbori:

Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Owen, 3435 W. 26th St., Chicago, Ill.

Jos. Stuch, 5404 Orion Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 5233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POŠTNI ODESEK: Korrespondenci v gl. oddehnik, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolnišnica tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DEJAVNE POSILJATVE IN STVARI, ki se nanašajo na izvrševanje odbora in jednote vseh so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V EVENI E BLAGAJNISKI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjsko tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prelobo glade posiljajo v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalta, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi posli na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi posli na drugi odesk, namasila, ogledi, naročila in spili vse kar je v zvezi s glasilcem jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Sin in hčer.

Jovanka Šiljak.

Rodila se je deklica. V hili rodiljajev je nezadovoljnost radi tega, ker ni sin. Za v prvih dneh njenega življenja ne posvečajo toliko pažnje deklici kot bi jo bilo dedku. Znanako dete pustijo, naj plače in se dere dokler hoče, tudi lačno je lahko, nikdo se ne pokuri, da bi ga utelili, ker je šenako, torej ga ni treba tako negovati. Ko deklica odraste, rodiljaj dopuščajo sinu, da je nekak varuh nad sestro. Dovoljujejo mu, da celo bje svojo sestro za najmanjši pregrešek, kajti po predsojnih starševih on lahko počenja kar hoče in greki kolikor hoče, ker je moški. Rodiljaj ga ne bodo karali, ker so zelo ponosni na njega in njegova čine — ker je sin.

Tak je način vzgoje pri našem narodu v pogledu moških in ženskih detet.

Ali je taka vzgoja dobra? Ali je to način stroge vzgoje za deklice? Mnogi mislijo, da deklica ne sme biti vzgojena na isti način kakor deček in radi tega vedno dajejo prvenstvo sinu in se od detinstva ne vidijo njegovih pogreškov, ki se kasneje, ko odraste, pretvorijo v grehe.

Nadi ljudje vzgajajo na ta način, da postaja sin grob, katero grobost kasneje prenese na svojo ženo, hčer in mater. Iz svojih ženskih detet pa vzgajajo sužnje podvržene žlane v družini. Deklica, ki je v hili rodiljajev vrasla v suženjaki pokornosti napram vsem moškim članom v rodbini, ko odraste in se omoži, se sama poda v položaj robske poslušnosti napram svojemu možu in sinu.

Ali more taka žena drugače vzgajati otroke? Ne, ona bo na isti način vzgajala svojega sina, kakor ga je njena mati, a hčer bo vzgajala v slepi pokornosti, kot je bila vzgojena sama.

Že prvi dan rojstva bo svojega sina bolj negovala, ker bi bila izguba, ako umre moški; žensko dete, če bi umrlo pa se lotje pogrebi, ker je žensko in ga je treba manj negovati.

Ona bo dopustila svojemu odraslemu dečku, da se bje, krič in celo peče, deklica pa ne sme izustiti niti glasu, ker to je sramota.

Taka žena bo dopustila svojemu sinu, da kadi, popiva in se poda v ponoševanje, hčer pa je dolžna v največji pokorščini sedeti doma in čakati, kdaj jo bo rešila "areča", t. j. kdaj se jo bo kdo umislil, ki je ravnotako vzgojen kakor njen brat, da bo prišel po njo, vprašal njene rodiljaje za njo in jo povede v dolgopriskovano "arečo", kjer bo ona prišla s silno vagojo, kakor njena mati, babica in prababice.

Radi take vzgoje otrok sta v današnji družbi dve morali. Morala, ki se tiče moških in morala, v kateri morajo živeti ženske.

Prva morala, odnosno moška,

je ona, ki dovoljuje moškemu, da živi kakor njemu prija po njegovih mislih in nagonih. Dovoljeno mu je, da pliva vse vlasti, ugaia vsem strastem in mamilom, kolikor dolgo mu paš slušijo njegove moči in ne popokajo žveit. Tako življenje je krivo morali, kateri je podrejen in v nji vzgojen.

Druga morala je ona, po kateri živijo in morajo žveit žene. Ta morala jim ne dovoljuje nikakoga uživanja in uganjanja življenjskim strastem. Morala žensk sešteva od njih popolno duševne in telesne čistote, dovoljuje pa, da gojenec prve morale pride in vpraša za roko, da povede gojenec druge morale v "boljšo arečo".

Vprašanje se nam nastavi, da li bo deklica, odnosno žena v resnici arečna v takorvani "boljši areči". Ali bo mladenič, ki mu je bilo še vse dovoljeno v življenju, smolen dati arečo oni, ki je ohranila svojo duševno in telesno čistost? Ali bo on znal ceniti njeno preteklo življenje in bo li smolen, da sebe dvigne iz mlakuše, v kateri je odrasel radi arečne vzgoje?

Moje mišljenje je, dokler se moški in ženska ne bosta vzgojavala na isti način in po istih moralnih načelih, toliko časa bosta v človeški družbi postajali dve morali. Ena teh moral je moralna mlakuša radi krive vzgoje, po kateri propadajo moški; druga pa je moralna čistota žensk, radi katere bi morali živeti čisto tudi moški in na gasiti v mlakuši, kot se danes dogaja.

Druga bo mogoče popraviti na ta način, da se prične še prvi dan pri rojstvu bodočega družinskega člana. Šole je treba, skoro katero bi moral preiti vsakdo, kdor hoče kdaj nositi največje ime — rodiljaj. Treba je prišeti borbe proti pristranski vzgoji, ki loči žensko dete od moškega. Da se to doseže, je treba očetom in materam samim dati vzgoje za teški rodiljajski poziv, ki je težji od vseh drugih. Koliko let pa sme se pripravljati za rodiljajski poziv? Niti akademci! Raditega pa je ostala človeška družba kakor ena je danes in radi tega bo še trpela družba, država in narod.

LINCOLNOV PRIJATELJ UMEL.

Waukegan, Ill. — Homer Cook, o katerem gre glas, da je bil najstarejši odvornik v Združenih državah, je v starosti 81 let umrl v sredo radi pljučnice. Bil je intimen prijatelj največjega Američana Abrahama Lincolna. Zastopal je ljudi na tukajšnjem krožnem sodišču. In še pred enim todom je narekoval svoji stenografiji potem, ko ga je bollesen priklenila k postelji.

Ali želiš imati pravilno pisan čitat angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katere je izdala in ima na prodaj Književna matice S. N. P. J.

O koleri na Kranjskem.

Zbornik Matice Slovenske
XIII. zvezek iz leta 1911.

Sestavil Franc Kobal.

(Dalje.)

Pettenkoferju se je pridružil tudi naš dr. Melzer v svoji brošuri "Die asiatische Brechruhr als Volkskrankheit, Wien, 1856", kjer poudarja, da ne kaže zapirati celih dežel, temveč da treba seči po sredstvih, ki zabranjujejo, da bi se povzročevalce bolezni od bolnika širila na zdrave; edinole bolnike, njegovo rodbino in njegove stvari treba ločiti od okolice, izvajati je torej edinole na okuženec ali sumljive osebe in efekte omejeno, torej delno kvaranteno, ne pa splošno, cele okoliše ali pa cele dežele obsegajoče splošno kvaranteno, ki ovirajo ves promet, pa ne morejo prida koristiti. Ker tajinstvenega povzročevalca kolere po Melzerjevem mnenju očitno raznaša od nezdravih, iz tal prihajajočih izpariljav okuženih rak, treba vso pozornost obračati na to, da se rak, katerega vdihavamo, očisti. Kajti nedvomno pridejo kolerno kili z rakom vred v naša pljuča, od tod pa v krožečo kri. Da jim zabranimo dostop, je najbolje, če si pred nosom, skozi katere vdihavamo, pritrdimo nekakšno drobno sito, skozi katero mora vdihavani rak: masek se skozi sito, se boče očistil. Usta je uporabljati edinole za govorjenje in za uživanje jedi in pijače, ne pa tudi za dihanje. Če pa bi kdo že moral dihati skozi usta, naj si tudi pred nje pritrdi sileno sito, katerega nadrobni popla se nahaja v omenjeni Melzerjevi brošuri. Da današnja zdravilska veda ne bi potrdila vseh Melzerjevih misli o povzročevalcu kolere in o borbi proti njemu, niti ne bi bilo treba pripominjati. Saj vemo, da kolere ne raznaša rak in da je torej tudi ne vdihavamo, da jo marveč raznašamo le z dotikanjem. Najopasnnejše gnezdišče kolere, nadaljuje dr. Melzer povsem pravilno, so naše greznice in naša stranišča. Iz lesa skupaj zbita, gnijejo zaeno s svojo vsebino. Dobe pa se grozna stranišča, pravi, ki niso samo polna nesnage, am-

pak so od nje celo čez in čez porokita tako, da se do njih pride le skozi cele sklade blata in cele gnojne mlakuže, da torej treba reči da nesnaga ni samo v njih, ampak da so tudi ona v nesnagi. Takih stranišč je vsepovsod, ne samo na velikih, odprtih dvoriščih, kjer se smirajo vanj nekatere razpuhili, ampak tudi po hišah, katerih stanovanke kažejo v tem oziru grozno malobrižnost (cynismus) in se ne zmenijo zato, da dan za dnem vdihavajo kužen zrak. — Niše bolje ni z našimi greznicami, pravi nad katerimi se prav mnogokrat gor do prvega hišnega nadstropja dvigajo piramide gnoja, od katerih se gori do oken in skozi nje vzpenja neznošen smrad, do čim se gnusna gnojnica po vsem dvorišču ugreza v zemljo. Da iz takih tal ne more prihajati čista, neokužena pitna voda, je jasno. Pettenkofer je nepobitno dokazal, da so upravljeni razmeri najhujši povzročevalci kolere; zato naj se nemudoma odpravijo.

No na Kranjskem jih navzile Pettenkoferjevim neizpodbitnim izvajanjem od 1855. l. niso odpravili, ker se tako hitro tudi od boljši volji oblastev ne bi dale odpraviti. Pač pa so se po bridkih izkušnjah l. 1855, ki so v vsem obsegu potrdile Pettenkoferjevo mnenje, v tem pogledu začele priprave, ki so končno, čeprav še le čez 20 let, rodile dober sad.

Prav tako bridko se dr. Melzer v svoji brošuri pritožuje nad slabotno zdravstveno policijo. Zdravnikov je tudi še v premlom, pravi, in še ti, kar jih je, so slabo razdeljeni. To je uvidela tudi že vlada, pa ni mogla pomagati drugače, nego da si je za čas divjanja kolere z Dunaja naročila štiri zdravnike in si pri ministrstvu izposlovala pravico, da si jih za slučaj potrebe naroči še več.

Bolnice dr. Melzerju niso delale nič manjših skrbi. Premalo jih je, je naglašal, in še to so slabo urejene. Oskrba ljubljanske bolnice se je s 1. novembrom 1855. l. izročila usmiljenim sestram, ki so imele skrbeti za kuho, perilo in postrežbo bolnikom, dočim je vodstvo, upravnništvo in zdravništvo še nadalje ostalo v deželnih rokah.

Za slučaj sile je bila mestna gospodarska ljubljanska pripravljena, da zdravnike preskrbi z vozovi, da bodo mogli urno od bolnika do bolnika. Zdravniki so odločali, ali

je bolnika zdraviti doma ali ga je spraviti v bolnico. Za prenašanje bolnikov je mestna gospodarska pravčasno oskrbela dovoljno število nosil.

Sicer si je lahko vsak bolnik sam izbral zdravnika; zaradi rečevalcev pa, ki so bili navezani na javno oskrbo, je zdravstvena komisija ljubljanska razdelila v pet "razdelkov" in vsakemu dodelila posebnega zdravnika. Razdeljena pa je bila 1855. l. ljubljana takole:

I. okraj: Ulica sv. Florijana, Rožna ulica, Žabjek, Hrenova ulica, Karlovo redmestje. Kurja vas in "močvirje": zdravnik: Gospod dr. in operater F. Fuchs, stanujoč v mestu hiš št. 231.

Pridružnika: gospoda ranocelnika Janca Koechel v mestu hiš št. 34 in Luka Erwerth v kazini.

II. okraj: Predmestje Trnovo in Krakovo in Luža:

zdravnik: Gospod Dr. Ed. Kollereto v Koliseju.

Pridružnik: Gospod ranocelnik Anton Vukotić, v mestu hiš št. 203.

III. okraj: Šent-Petersko predmestje in Kravjo dolino in Blatno vasjo:

zdravnika: Gospoda dr. Franz Skedi, v Šentpeterskem predmestju hiš št. 11 in Dr. Adolf Elisel, tudi ondi, hiš št. 140.

Pridružnik: Gospod Franc Ves, ondi, hiš št. 98.

IV. okraj: Poljane in pod Golovcem:

zdravnik: Gospod dr. Emil vitez Stoekl, v mestu hiš št. 277.

Pridružnika: Gospoda ranocelnika Matevž Finc v mestu hiš št. 311 in Boštjan Rogel, na Poljanah, hiš št. 2.

V. Okraj: Gradišče in Kapucinsko predmestje z ostalim delom mesta:

zdravnika: Gospod Dr. Fr. Schiffer, v mestu hiš št. 239 in gospod Dr. Janca Bleiweis, v mestu hiš št. 260.

Pridružnik: Gospod ranocelnik Andrej Gregorič, v Kapucinskem predmestju hiš št. 52.

"Ker se kolera ponaša v Ljubljani in ker se je tudi že v drugih krajih Kranjske pokazala, je 25. julija gospod deželni poglavar pod predsedstvom dvornega svetovaleca grofa Hohenwarta v Ljubljani ustanovil zdravstveno komisijo, kateri so izročena vsa opravila v zadevah kolere v Ljubljani,

pa tudi po deželi." Referent te komisije je bil skoraj 4 mesece naš znanec dr. Vesel.

(Dalje prihodnjik.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

V obrambo rudarjev. — Dne 4. novembra t. l. se je vrnila v Brodu anketa delavskih zbornic, rudarskih delegatov, strokovnjakov iz ministrstev za rudo in šume in za socialno politiko. Konferenca se je udeležilo 35 oseb iz vseh krajev države. Slovenijo je zastopal tajnik delavske zbornice Stanko Likar in rudarji Ivan Krusič, Vladimir Krovlo, Anton Župančič, Anton Boje in Leonid Majdič. Glavna referata sta imela sm. Živko Topalović in Stanko Likar.

Sodr. Živko Topalović je v svojem referatu z nepobitnimi razlogi ugotovil vse slabe strani našega rudarskega zakona, rekoč, da je isti delo ljudi, ki ne poznajo ne potreb rudarskih delavcev, ne zakona o zaščiti delavcev in zakona o zavarovanju delavcev, če jih pa poznajo, potem grede zavestno za izigravanjem obstoječih pozitivnih zakonov.

Na množici primerov je dokazal s. Topalović reakcionarnost zakonskega načrta.

Glede zavarovanja se je izrekel referent za to, naj velja tudi za rudarje obeli predpisi zakona o zavarovanju delavcev.

Tudi drugi referent s. Stanko Likar je podal izčrpano poročilo o slabih straneh zakona. Zlasti je poudaril svojo pažnjo bratovskim skladnicam in zahteval, naj se priključijo tudi rudarji občenemu delavskemu zavarovanju, kar je zagotovilo že rudarjem v samih obstoječih zakonih. Po izredno živahni debati, ki so se je udeležili vsi navzoči, se je sklenilo, da se poveri delavsko-zbornico beograjsko, da izdela protestno spomenico, ki naj obrasloži hibe tega zakonskega načrta in povdara, da ta načrt sploh ni prikladen podlaga za novi rudarski zakon.

Ta lepo uspešna anketa je bila za nadaljnji razvoj tega velevažnega vprašanja odločilnega pomena, obenem pa je bila mogočna pobuda za zblizanje vseh rudarskih delavcev v državi, ki so se na eni leti medsebojno spoznali in ki so lahko na tem vzgledu videli, kako za resno obrambo naših interesov, komaj združena moč delavskega gibanja zadostuje.

Nad 300 marihorskih otrok nima obleke in obutva za zimo, poveljstva izmed njih rika kakega perila.

Grosen umor. Listi so že poročali o umoru, ki ga je izvršil neki Lovro Drevšek iz Stanošev v Halozah. Že leno sta živela vedno v prepiru, tako, da sta se nameravala sodnijsko ločiti. Vendar sta imela v aredu, 7. nov. pri okrajnem sodišču poravnalni poskus, ki je ostal brezuspešen. Proti večeru istega dne sta se podala skupno s bratom in sestro umorjenec k odvjetniku, kjer sta zadnjič skušala se vsaj sporazumno ločiti. Tudi ta poskus je bil zaman. Žena se je prva odstranila; čez nekaj časa pa je šel za njo Drevšek, ki je leno v Spodnji Dravski ul. dohitel ter jo z žepnim nožem, ki ga je malo prej v neki trgovini kupil, neusmiljeno zaklal. Drevšek, ki je mirno čakal pri umorjeni ženi, je bil takoj aretiran ter odveden na policijsko stražnico. Na očitice je napravilo mučen utis dejstvo, da je z neverjetno hladnokrvnostjo vzel na znanje, da je njegova lastna žena mrtva. Ko so Drevška odvedli v sodnijske zapore, je vprašal, ali ga bodo pustili k pogrebu, češ, da bi rad videl, kako je leno rani. Obdukcija je dokazala, da je ženi štirinajst zabodilajev. To je eden izmed številnih pojavov posurovelosti in pomanjkanja srčne kulture, ki se v našem kraju, žal, mnogokrat dogajajo z vsemi strašnimi posledicami, kakor je zgoraj popisana. Drevšek napravlja utis, da ni normalen.

Dr. Pirkmajerjevo družino v Pljuju sta zadeli dve teški nesreči. V petek, 9. nov. je valed vneta možgan nenadoma umrla sedemletna hčerka. Pogreb se je vršil ob obilni udeležbi meščanstva. Na dan pogreba pa je g. dr. Pirkmajer prejel brzoglasno obvestilo, da je njegov brat, ki službuje v Bojni, smrtno ponesrečen, bratova soproga pa da je smrtno nevarno ranjena.

Stanje hranilnih vlog v Sloveniji je znašalo dne 30. septembra 102.200.000 dinarjev ali 12 milijonov zlatih kron. Tekom julija, avgusta in septembra so padle vloge za 6 milijonov.

Otroška oskrba v kinematografu.

New York. (Jugoslovanaki oddelek FLIS.) — Federalni otroški urad je pred kratkim dal izgovoriti film v dveh delih, naslovljen "Well Born" (dobro rojen). Svrha tega filma je, da nazorno prikazuje vprašanje predporodne oskrbe v enostavni, prepričevalni in zabavni obliki.

Slika je sestavljena tako, da mora vzbuditi zanimanje in pozornost vsake matere, naj živi v mestu ali na deželi. Gre za povest dveh mladih zakonskih parov, ki izvajajo, da je treba posebne paznje na strani matere pred porodom; nazorno je prikazano, v čem obstoji ta posebna pažnja. Prihodnja mati se radostno ravna po tem, česar se je naučila od klinike, zdravnika in okrajne bolničarke.

Film je bil prvič prikazan v Washingtonu pred zbiranjem ravnateljstva državnih oddelkov za otroško oskrbo in je bil splošno pohvaljen. Nekateri manjši popravki so bili uvedeni v smislu izraženih kritik. Na to je bil film izdat na širše obdobje in odobrenjem federalnega otroškega urada.

Predstavljanje slike traja nekaj manj kot pol ure. Igranje je dobro in inteligentno in tehnična stran filma je nenavadno dobra.

Otroški urad bo dajal ta film v najem raznim prizanim orga-

PRODA SE posvetno na 1160 West 18. St. Chicago, Ill., je v dobrem stanju in dobrem kraju in se dobro izplačuje. Mesečni dohodek \$108.00. Cena je \$10.000. Upravičite pri: J. I. Novak, 4010 W. 26th St., City. (Adv.)

NAROČITE

klobase iz čistega prašičevega mesa, prekajene z hickory lesom in poslane iz farne direktno na vaš dom poštne prosto po 35c funt. Naročilom pridenite Money Order.

BAJT & LIPOLD,
NAYLOR, MO.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskrbimo in se pripravimo, da je doma pri vas kuhani pivo lažje in boljše in najcenejše. Dobiti je tudi strobo sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grozljami, sladkorjem in v prodajalno telegrafno damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

PRVA IN NAJVEČJA SLOVENSKA TVRDKA PRISTNIH PREKAJENIH KLANJSKIH KLOBAS V AMERIKI

katero razpustljamo po vseh Zdravnih državah po 30 centov funt, ako pošljete denar s naročilom plačamo mi poštino. Po poštini povzeto C. O. D. plača poštino vsak sam. Ako ljubite dobro delikateso za praznike.

NAROČITE KLOBASE!!

Valed izredno mnogih naročil, nam je bilo mogoče znižati ceno. Pošljemo od 5 funtov naprej. Pišite še danes.

JOE LESKOVAR,

610 — 14th Street, Racine, Wis.

VARČLJIVI NAROD

VLAGA REDOVITO
INVESTIRA RAZUMNO

KASPAR STATE BANK

NAJVEČJI JUGOSLOVENSKE BANKE
KI V ZJEDINJENIH DRZAVAH

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice
CHICAGO ILLINOIS

KAPITAL IN PREOSTANEK

\$1,250,000.00

Pod nadzorstvom
vrednotno družbo v Jugoslavijo in ob
vrednotno družbo (affidavits) za
Chicago Clearing House Ass'n. Uložite, ter pošljamo denar v stare
novine najceneje in najhitreje.

Visoška kronika.

DR. IVAN TAVČAR.

(Dalje.)

Tedaj je oče zahropel. "Pasaverica, ali je to pravo tvoje ime?"

Odgovorila je: "Tako mi pravijo v ti deželi. V resnici pa se pišem za Schwarzkoblerico, ker je bil Jošt Schwarzkobler moj prvi mož."

Oče ni ničesar odgovoril. Kot posekana smreka je telebnil po klopi, a klopi pa na tla. Obležal je in kri mu je zalila črni obraz, in hropel je, prav kakor da ga je zadel in zdrobil težak udarec.

Na listišču, ki je bil star in zamazan, je bila okorna roka zapisala: "Jošt Schwarzkobler aus Eyrlahouen." Komaj se je razločevala črka od črke, pa menda je bil danes sam gospod Bog prenovljen črko za črko, da se je vsaka Polikarpu Khalanu lesketala nasproti, kakor se nam lesketa zvezda z jasnega neba.

Tisti večer pa vendar še nisem vedel nič gotovega in ne vsega.

VI.

Drugo jutro smo dobili Marijo Schwarzkoblerico mrtvo na klopi.

Oče se je bil zavedel še tisti večer. Lezel je, kakor bi bil vinjen, po stopnicah v goreno hišo ter zlezal v obleki na posteljo. Tako je ležal še s jutraj, ko sem prišel k njemu ter mu povedal, da moram v Loko, ker je dan sv. Ahaca. Nič mi ni odgovoril, samo mignil mi je, da sem sedel na stol pri postelji.

Gledal je venomer proti stropu; le tu in tam je pogledal tudi proti meni. Njegov obraz je bil izpremenjen, a tudi njegovo oko se je bilo izpremenilo. Enkrat je padlo z visoške strehe mače ter si zlomilo hrbišče, tako da je zadnji del telesca vlačilo za sabo. Čisto tako je gledal oče, kakor je gledalo tisto mače, ko je vlačilo hrome telesce za sabo! Morda se je svojega stanja popolnoma zavedal, prejkotne pa se je v njem le napol zavedala ohromela in polomljena duša.

Jeoljal je:

"V Loko? Le pojdi v Loko, ali marsikaj je postalo drugače! Jeremiji ne bo všeč, pa se ne da popraviti! Sporoči mu, da je premalo, kar ponuja! Vseč mu ne bo, a mu ne morem pomagati, premalo je!"

Dodal je še to-le:

"V Loko pošlji Strojarskega Valentina! Po-vej mu, da čem imeti Trubarja! Bolje mi bo, če bo tekla čista božja beseda kakor olje v mojo dušo!"

Obmolnil je in se iznova zagledal v strop. Nekaj časa sem še čakal, a ko se oče ni več oglašil, sem odšel, sedel na konja in odrinil proti mestu. Tam je bil na dan sv. Ahaca precejšen semenj. Dohajal sem sejarje, ki so nosili meheve in vreče ter sopli proti Loku, da bi prodali, kar so pridelali.

Oče mi ni hotel iti iz spomina, oče, katerega sem bil pustil doma v taki revščini in osamelosti. Kaj je bilo s tem Joštom Schwarzkoblerjem, o katerem dosedaj nisem vedel, je-li bil kdaj na svetu, ali ne? Včeraj pa se je vzdignil iz svojega groba in na Visoko je prišel! Dvomi mi nisem mogel, da mora tihati med njim in očetom nekaj strahovitega, kar je vezalo živga na mrtvega.

V tem premišljevanju sem prišel do dvorca, ki mu upravimo "Schefferten" in ki leži aredi pota od Visokega do mesta. Posvetno ni veliko in nima pravice do posebne desetine in znatne tlake. Neslo je toliko manj, kar so ga lastniki zanemarjali in slabo obdelovali. Dolgo časa je bil lastnik tega dvorca gospod Pečaher, imeniten kranjski deželan in bogat graščak, ki je loškim škofom dostikrat posojal denar. In denarja so ti gospodje vedno potrebovali, ko so morali pred švedski tolilokrat bežati! Sicer pa se govori, da je zakriviljena škofova palica slab gospodar in da jo goljufa, kdor jo hoče. Gospodu Pečaherju Schefferten ni bil več všeč in pred letom ga je prodal Škarlićevim dedičem, ki so menda dobili po ljubljanskem škofu dosti denarja. Pa tudi po ti prodaji je ostal dvorec zapuščen. Če si jezdiš mimo, nisi videl človeka laziti okrog vogla. Le redko se je pripetilo, da se je prikazala v bližini poslopja stara dekla ali še starejši hlapec.

Danes pa je v moje veliko začudenje vodil mlad hlapec osedlanega konja po dvorišču in prav tik tovrnega pota je stala mlada ženska, oblečena, kakor se v naših dneh oblačijo grajske hčere. Bila je imela v roki in gotovo je ravno hotela sestiti v sedlo. Ne rečem, bila je čednega lica in polnega telesa, ali tudi ošabna je morala biti, ošabna in predrzna. Gledala me nekako zaničljivo, a vendar tako, kakor se nikakor ne spodobi sramežljivemu mlademu dekletu. Prav nič ni povsila oči, ko sem predrzno odgovorjal njenim pogledom. Kdo je bila ta ženska?

Okrog desete sem dospel do mestnih vrat. Vrtarju sem plačal mitnino, katero je imelo tisti čas v zakupu loško starešinstvo. Na trgu je bilo že mnogo prodajalcev in vreče je stala tik vreče. Mestni pisar je pobiral tržnino in pristojbino za tlak, kar so vse ljudje prav neradi plačevali. Tudi nekaj graščakov je postavilo svoje pridelke na prodaj, pa niso plačali tržnine, ker uživa graščak vedno svoje predprave.

Konjiča sem spravlil v hlev pri Wohlgenuetu in nato, ko se je kupovanje in prodajanje imelo ravno pričeti, sem stopil zopet na trg, da pošlsem Strojarskega Valentina, da mu sporočim, kar mi je bil oče zaukazal.

Ravno tedaj je prikorakal med množico Mihoel Schwaifstrigkh in velik boben je nosil s sabo. Postavil se je sredi trga, zabobnal in nato oklical, da daje v imenu gospoda barona Janca Kristofa Mändla, grajskega glavarja in pooblaščenca premilostljivega kneza in škofa v Fraysingenu, vsem in vsakemu v vednost, da bo danes odprta grajska Kašča in da se na trgu ne sme prodajati, dokler se bo prodajalo v Kašči.

(Dalje prihodnjik.)